

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

Chokier, Érasme de
Coloniae Agrippinae, 1684

4. Jus exemptionum, an sit favorabile vel odiosum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

giare, ne teneatur venire ad eum, vel ut per eum non possit excommunicari, & ego hoc habeo pro indubitato, quia cum Papa teneat locum Dei in terris ut in cap. 2. de trans. praelator, non debet aliquem eximere sua potestate, cum per hoc eximeretur à potestate Dei, unde contra summam potestatem Papæ, non valet præscriptio. ut not. Innoc. cap. bone 2. de postul. pralat. Ita ille, Idem censet Felin. in d. cap. cum non liceat. n. 14. in fine de prescript. tum ne dentur acephali, sine Rege, sine capite, ut locustæ Abb. c. per venerabilem num. 9. & 37. Qui filii sint legitimi. Fel. Abb. & DD cap. cum non liceat de prescript. cap. nulla; dist. 93. tum ne sit in manu Pontificis abjiciendi à se claves ac sibi manus ligandi. ca. innotuit de elect. dicam infra lib. 3. cap. 1. n. 2. Quam sententiam doctè confirmavit Gregorius Sayrus Theolog. Benedictinus tom. 1. Theologia moralis lib. 5. cap. 10. num. 12. dicens ne quidem ejuscemodi privilegio quemquam immunem esse à censuris Bullæ Cœnæ Domini. qua de re dicam infra lib. 4. quest. 75.

Q V Æ S T I O IV.

Ius exemptionum an sit favorabile vel odiosum.

S U M M A R I U M.

1. Agentis intentio inspicienda.	7. Exemptiones restringende. 8. 14. 17.
2. Leges, statuta, privilegia, judicanda ex intentione concedentis.	10. Ampliatur etiam ad exemptiones inclusas corpori juris.
3. Exemptiones an concessæ favore exemptorum.	11. Masculinum non concipit femininum.
4. Exemptiones an extendantur ad instar privilegiorum. 15. 16.	12. Reditio ad jus commune favorabilis.
5. Ius exemptionum odiosum.	13. Cum favor & odium concurrunt, prevallet odium.
6. Pontifex diocesanus totius orbis.	18. In dubio judicandum pro ordinario.
	19. Iurisdicctio ordinaria valde favorabilis.

1 Videri favorabile jus exemptionum non paucis probari potest argumentis: quæ priusquam attingam præmitto, ut cognoscatur qualis sit actus, inspicere debere an agens principaliter motus sit ob favorem, aut etiam ob odium. Primo casu favorabilis, altero odiosus judicatur. *l. qui exemptionem, in pr. ubi Barth. & Bald. ff. de cond. ind. deb. Bald. l. 1. col. 10. vers. sed hic quero de effect. C. de summa trinit. est que generale ut statuta, leges, privilegia censentur favorabilia ex principali intentione concedentium. Bald. l. venia ubi DD. C. de in jus voc. conf. 433. Domina Ioanna col. 2. lib. 3. Nicolaus Malis in repertorio verb. lex dicitur favorabilis.*

Atqui, nemo dubitaverit exemptiones concedi favore exemptorum, quandoque ut liberati jugo ordinarii quietius vivant: quandoque etiam favore sanctæ sedis, cujus

cujus interest habere multas immediate subiectas, ideoque in odium ordinariorum late Rebuffus Responso. 142. cap. quam sit 18. quaest. 2.

Deinde exemptiones sunt privilegia Principum, quae late, & omni cum favore dicuntur interpretanda & extendenda, l. fin. ubi DD. ff. de const. pec. l. ult. ubi lex. ff. de const. princip. sic etiam dispensatio quae alioquin odiosa est late interpretatur. cap. 1. de filiis praebiti. in 6. Postremo, quando favor & odium concurrunt, dicitur considerandus favor. Abb. c. in luteris in fin. de Rest. spol. per not. in d. l. 1. C. de in luis vocando Bald. l. 2. C. Qui non possit ad libert. pervenire. Communis tamen conclusio est, jus hoc exemptionum esse odiosum. Ratio est, Quia sicut Pontifex Diocesanus est totius orbis, cap. cuncta per mundum 1. & cap. cuncta per. 2. 9. quaest. 3. Troilus de Canonizat. sanct. dubio 2. n. 8. 9. 28. 29. & Imperator dominus universi orbis protectione atque dignitate glo. solemnis in cap. Adrianus Papa dist. 63. text. l. de precatio ff. ad l. Rodiam de iactu. Bald. cap. 1. n. 2. de allodis. Menoch lib. 2. praesumpt. 14. n. 3. & seq. Restaurus tract. de Imperat. quaest. 52. & 53. n. 19. Sic Episcopus fundatam habet intentionem ubique & in omnes fuit Diocelis. cap. cum Episcopus ubi DD. de offic. ord. in 6. cap. omnes Basilicae 16. 47. cap. noverunt cap. noverunt cap. rogenda cap. sic quidam 10. quaest. 3. cap. cum contingat de foro comper. nisi tamen concessa sit exemptio; quae quidem quia est contra jus commune. Abb. cap. recepimus n. 4. de privileg. in cap. 1. n. 10. de offic. ordin. ideo (ut & omnia quae communi juri repugnant) dicenda est juris odiosi. Abb. cap. quia circa in 3. not. de privileg. in cap. olim super glo. 1. de verb. sig. Est enim omnis recessus a jure communi odiosus. Abb. cap. cum dilectus, de consuet. cap. 1. & 2. de filiis praebiti, late in materia exemptionum Durandus tractat de modo concil. general. part. 1. Rubr. 4. nu. 15. & multis seqq. Ideoque stricti juris. cap. quae a jure de Reg. juris in 6. l. quod vero ff. de legib. Barth. in repet. l. Caesar sub finem ff. de publ. & vectigal. Bald. post Jacob. de Arc. l. non possunt in 2. lectura ff. de legibus. Ac proinde exemptiones, quia praesudicant ordinariae potestati quae est favorabilis, quantum fieri potest restringendae. Franc. c. 1. n. 2. vers. 3. nota. de privil. in 6. in c. ne aliqui n. 1. c. per exemptionem n. 5. vers. in glo. eodem tit. Abb. c. sane per totum de privil. lafon l. si sic stipulatus n. 12. ff. de verb. oblig. Et l. 1. ff. de Const. Abbas cons. 102. n. 2. vers. Tertio facit, v. 1. Innocent. c. dudum de privileg. Ut & recepta, privilegia, gratia Pontificum, & id genus similia, in quantum a communi jure recedunt. late Fel. cap. causam quae de Rescrip. 10. Baptista Leonellus tract. de surrept. rescript. quaest. 3. ar. 7. Tiraq. de Retract. consang. §. 1. glo. 9. n. 180. & seqq. & latissime §. 35. glo. 1. Bald. c. super luteris Col. 1. de Rescript. Rebuff. in praxi benef. par. 1. Tit. differentia inter privilegium & Rescript. n. 23. in fin.

Quae etiam extendo ad exemptiones in corpore juris clausas. Ande. Gammarus tract. de extensionibus n. 164. Francus c. cum de diversis n. 4. de Privil. in 6. glo. c. in circa de electio in 6. & c. Constitutionem de Regular. ideoq; exemptio concessa fratribus minoribus non extenditur ad sorores ejusdem ordinis, quod contra Roim: de Forlii

- in l. tres fratres ff. de pact. per illum tex. Et l. lucius §. quastum ff. deleg. 2. l. lucius §. monia ff. ad rebell. l. lucius ff. sum. hercifo. & Flammium Paris. de Reg. ben. part. 1. lib. 3. qu. 12. dicens dispositum in Abbate habere locum in Abbatissa. Censuit Baldus in d. §. Moenia Et in l. quicumque col. 4. C. de servis fugi. Et post eum Alex. Conf. 15. vis. testamen-
 11. io n. 3. vol. 4. & merito, regulare enim est in privilegiis, aut rescriptis masculinums non concipere foemininum, late Tirp. de retract. consang. §. 1. glo. 9. n. 183. Et seq. not. Decius l. foemina n. 65. Et seq. ff. de Reg. iuris DD. l. verbum hoc si quis, ubi Rebuff. Alciat. ff. de verb. signific. Quae notanter limitantur in exemptione ab ordinario speciali; puta, qui non habet iurisdictionem ordinariam de iure, sed ex privilegio, praescriptione, consuetudine, aut aliter, de quo Navarrus Conf. 9. de privileg. tomo secundo.
 12. ejusmodi enim exemptio, seu reditio in iurisdictionem veri ordinarii, ut & reditio ad jus commune, omni digna favore esset iudicanda cap. ab exordio cum gloss. dist. 35. l. si unus §. pactus ne peteret ubi DD. ff. de pact. late Fel. cap. cum accessissent col. 1. de consuet. Gosadinus cons. 1. num. 35. conf. 9. num. 31. Abb. cap. olim num. 5. de verb. signif. Rebuff. in praxi benef. part. 1. tit. differentia inter privileg. Et rescript. Unde (quod notandum est) elicitur, quod licet exemptus ab ordinario, & immediate subditus Papae, non possit se submittere extraneo superiori sine licentia Papae, tamen ordinario suo bene se submittere potest, quia hoc modo res simpliciter redit ad jus commune, sunt verba Felini & Iasonis, l. si unus §. pactus ne num. 9. ff. de pact. Felin. in suo repert. verb. exemptus ab ordinario Et immediate subditus Papa fol. 53. col. 1. Abbas c. significasti n. 10. de foro compet. in c. de offic. ord. Navar. conf. 13. de privileg. t. 2. Sic clericus licet de iure non possit consentire in alium iudicem sine venia sui Episcopi, d. c. significasti. Sitamen ex iure speciali sit subiectus praelato inferiori ab Episcopo, ut in suum Episcopum consentiat, non requiritur licentia praelati. Inf. d. §. pactus ne num. 9. Felin. repert. verb. Clericus qui est subditus fol. 20. col. 1. Et cap. Cum accessissent num. 5. de consuet. quia (inquit ibi) ad hoc ut res revertatur ad jus commune, a quo per viam specialem exierat, potest inferior venire contra dispositionem superioris. Id quod magis apposite discutietur infra Libro 2. cap. 5. n. 18. Et sequentib. Quae cum ita sint, patet satis responsio ad objecta in principio. Et quidem primum solvitur dupliciter. Imprimis quod etiam exemptiones interdum favore exemptorum concessae sint, tamen principaliter intercessit odium ordinariorum, ut late deducit Rebuffus Respons. 142.
 13. Porro cum in dispositione concurrunt favor & odium, ea simpliciter censetur odiosa. Io. Andr. c. nli. sup. glo. 5. ubi Anchar. dominic. Francus n. 6. in fine de verb. signif. Bald. l. 1. col. 1. vers. Item nota quod privilegium ff. de consuet. princ. Multis in repert. verb. lex dicitur favorabilis Et verb. privilegium si in uno.
 14. Secundo exemptiones adversantur juri communi d. cap. basilica d. cap. significasti d. cap. Cum Episcopus. Omnis autem recessus a iure communi est odiosus. cap. 1. Et
 2. de

2. de filiis presbit. in 6. Abb. cap. olim n. 3. de verb. significat. laudè Durandus d. parte 1. Rubr. 4. n. 15. & seqq. usque ad num. 75. Ad secundum, fateor exemptiones esse privilegia Principum; sed tamen quia præjudicant jurisdictioni ordinariorum, quæ est valde favorabilis cap. pervenit 11. quest. in fin. Franc. d. cap. per exemptionem n. 5. debent ad instar omnium privilegiorum strictissime interpretari, ut minus quam fieri potest præjudicent tertio. Felin. c. causam que n. 10. & seqq. de Rescrip. Licet bene respectu concedentis admittant interpretationem extensivam Abb. cap. olim n. 7. de verb. significat. laudè Jafon & DD. l. beneficium ff. de Consi. Castrens. lib. 2. C. de in ius vocand. ubi etiam DD. Mili verbo. privilegium principis contra eum.

Ad postremum, responderetur partim ut ad primum, partim quod hic versetur etiam odium respectu exemptionum, ex eo quod dicantur excitari perturbationes & dissolutiones. Concil. Trident. sess. 24. cap. 11. de Refor. Durand. d. parte 1. Rubr. 4. n. 15. usque ad n. 75. Choppin in suo Monasticon lib. 1. ar. 1. num. 22. Unde inquit D. Gregorius in epistolis, si sua unicuique Episcopo Jurisdictio non servetur, quid aliud agitur, nisi ut per nos, per quos Ecclesiasticus ordo custodiri debet confundatur? c. pervenit 11. qu. 1. Riga cap. cum M. n. 195. de consuet. aut si versatur qualis qualis favor, certe ille privatus est, ceditque favori ordinariæ jurisdictionis, qui publicus est, per nos. Franc. & DD. cap. odia de Reg. iuris in 6. Et ne multa: si exemptiones sunt contra Jus commune, (ut esse probatum est supra) quantumvis certe sint exemptorum favore introductæ, tamen nihil dubitandum est, quin simpliciter tanquam quæcunque juri communi contraria, sint odiosæ & strictim interpretandæ. Sic de retractu consanguinitatis concludit Tirac. in Præfat. num. 67. Hinc in dubio semper præsumendum est & judicandum pro ordinario. Feder. Conf. 130. Abb. cap. Quondam numer. 4. cum addit. de privileg. cujus jurisdictionis est valde favorabilis, cap. pervenit 11. quest. 1. & cap. qui resistit quest. 3. Archidiacon. in cap. Frater 16. quest. 1. n. 3. Et est ratio, quia sunt in præjudicium potestatis ordinariorum, quæ utique favorabilis est, & extendenda.

Q U E S T I O V.

Dispositione Generali, an comprehendantur Exempti?

S U M M A R I U M.

1. Dispositio generalis non extenditur ad casus privilegiatos.

C

2. Exempti sunt honore, & prerogativa digni. 16.

3. Sub